

ОСТЕОПОРОЗА

в Общата Медицинска Практика

НАЦИОНАЛНАТА ПРОГРАМА ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ НА
ОСТЕОПОРОЗАТА В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ 2006-2010 г.

СЪВМЕСТЕН ПРОЕКТ

МЕЖДУ

МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

И

**НАЦИОНАЛНО СДРУЖЕНИЕ НА ОПЛ
В БЪЛГАРИЯ**

Доц. д-р Михаил Боянов, дм

със съдействието на д-р Л.Киров, д-р И.Попов

“...Има постоянно изхабяване и възстановяване на частиците, които изграждат твърдите нишки в костите... костите на възрастните хора са по-тънки и твърди в краищата, имат по-големи кухини, отколкото тези при младите хора.”

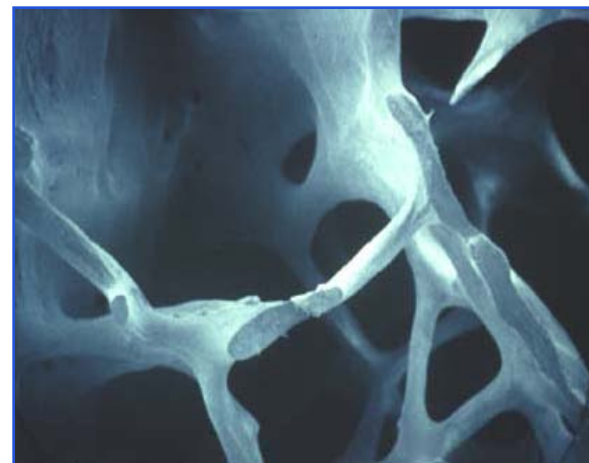
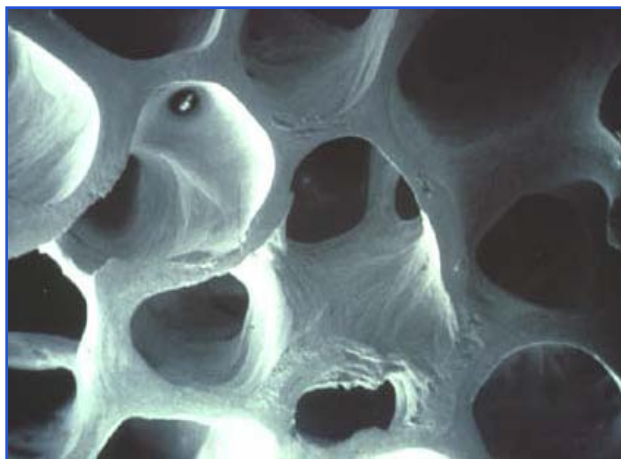
Alexander Monroe (1697-1767)

Определение

ПРОГРЕСИВНО СИСТЕМНО ЗАБОЛЯВАНЕ НА КОСТНИЯ СКЕЛЕТ

- ↓ *костна маса (плътност)*
- ↓ *качество на костта*
- ↑ *чупливост на костите (фрактури)*

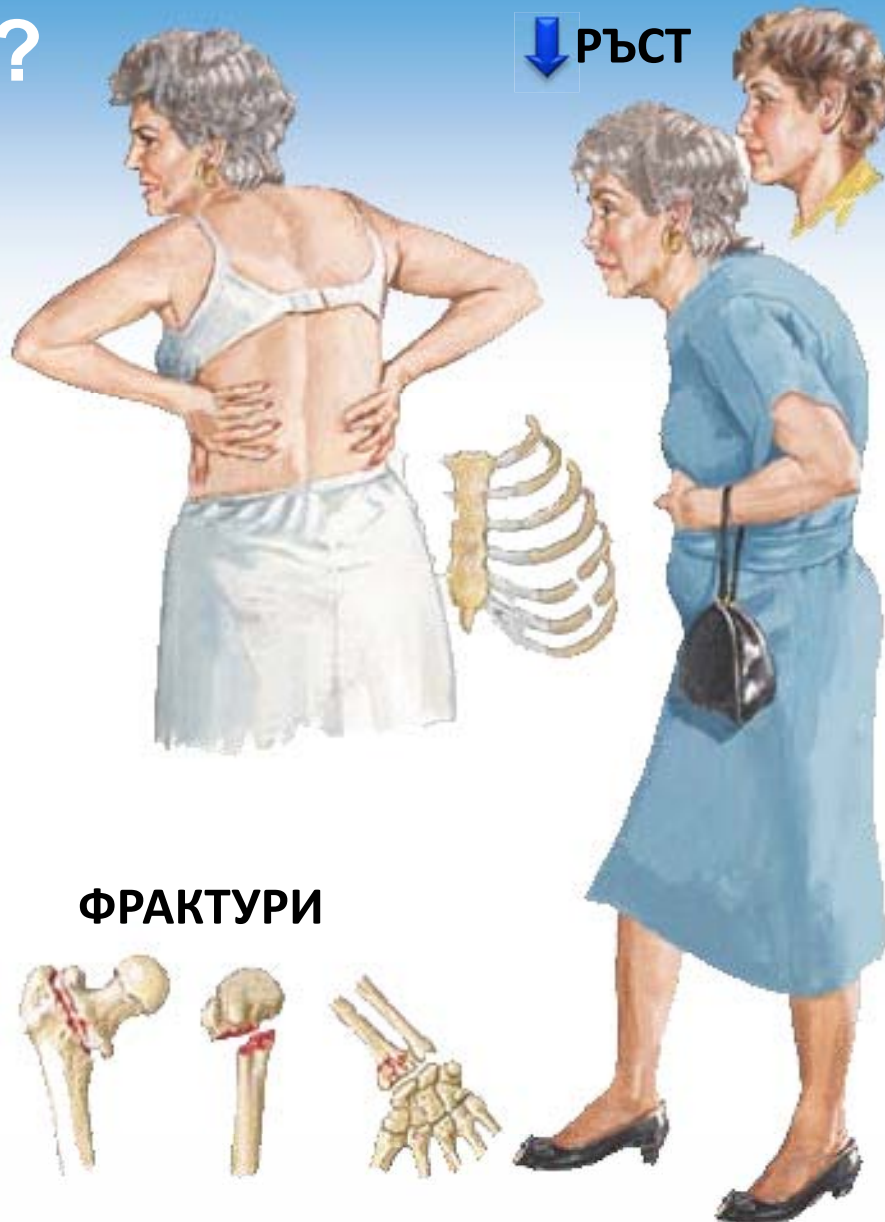

Как изглежда ?

ПРЕГЪРБВАНЕ

↓ РЪСТ

ФРАКТУРИ

Епидемиология

- ✓ $\approx 375\ 000$ ♀ с остеоопороза, $50\ 000$ ♂
- ✓ $300\text{-}400\ 000$ ♀ с остеоопения
- ✓ Годишно – нови 6500 фрактури на бедрена шийка:
  - ✓ 30% † за 1 год.
  - ✓ $>30\%$ тежка инвалидизация
- ✓ $95\ 000$ жени с прешленни фрактури:
  - ✓ $3\text{-}5$ x ↑ смъртността
  - ✓ $3\text{-}5$ x ↑ риск от нови фрактури

Видове

Първична остеоопороза

Тип 1 – постменопаузална	Тип 2 – сенилна
Около 50-60 год.	След 70-год. възраст
Липса на естрогени	Общо стареене (черва, кожа, бъбрек, кост)
Перфорации на гредички	Равномерно изтъняване
Прешленни фрактури	Фрактури на бедрена шийка

Вторична остеопороза

Заболявания:

ХБН, хиперкортицизъм,
хипертиреоидизъм,
хиперпаратиреоидизъм, хипогонадизъм

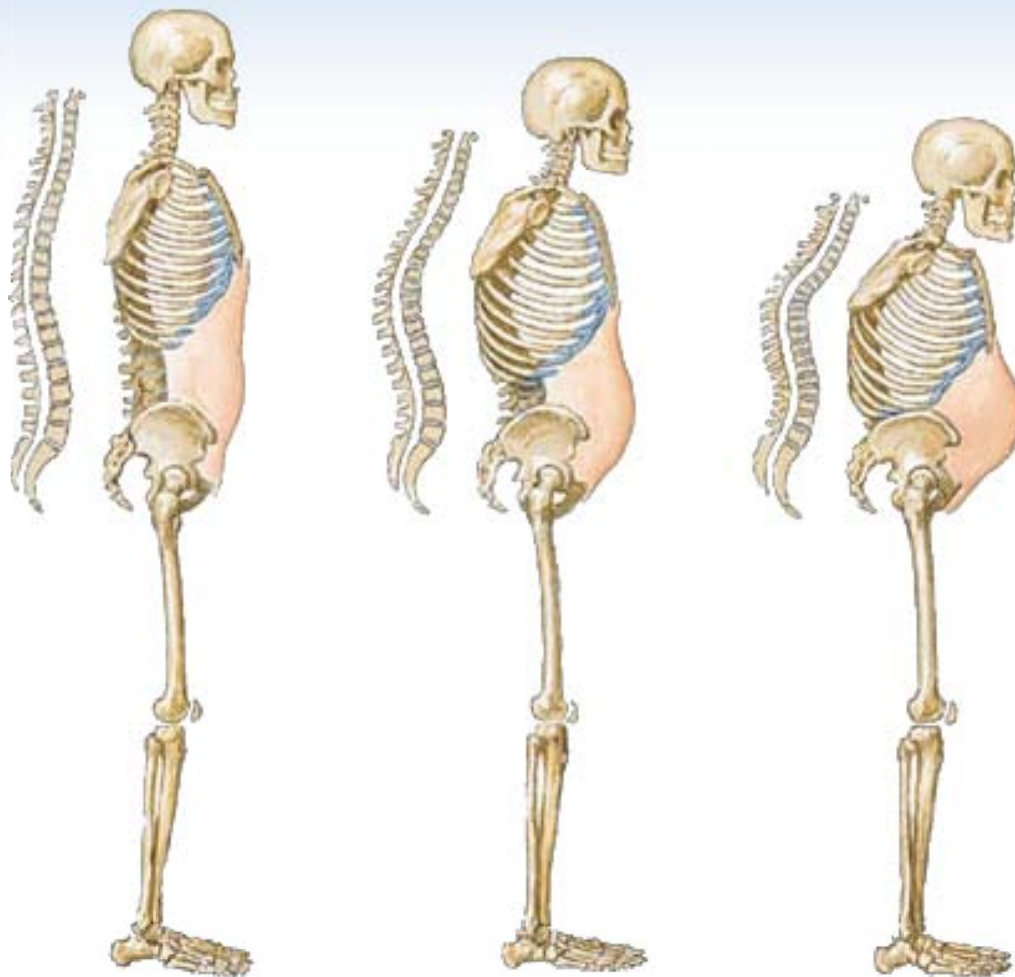
Лекарства:

Кортикостероиди
Бензодиазепини

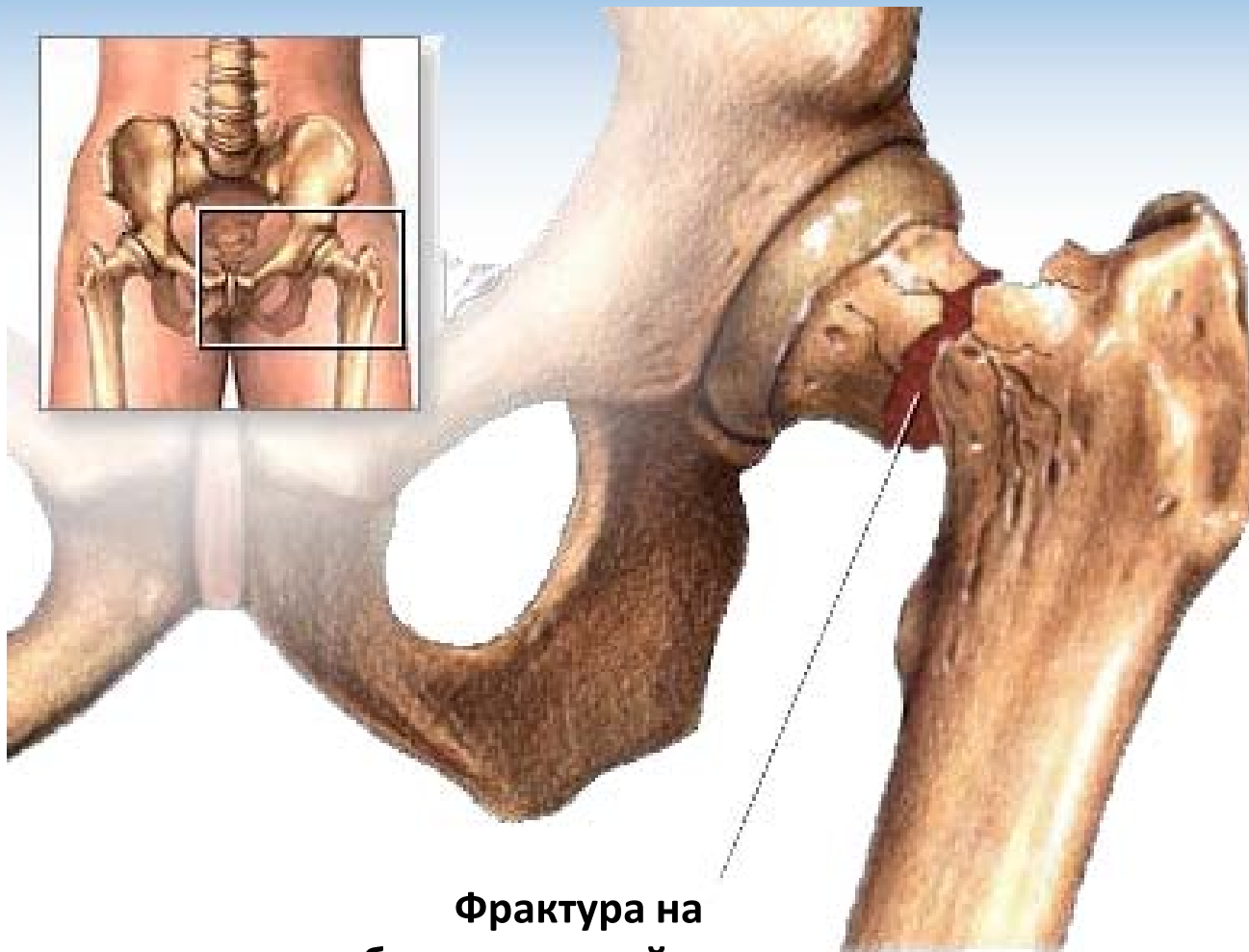

Прегърбване и намаляване на ръста

Фрактури

Фрактура на
бедрената шийка

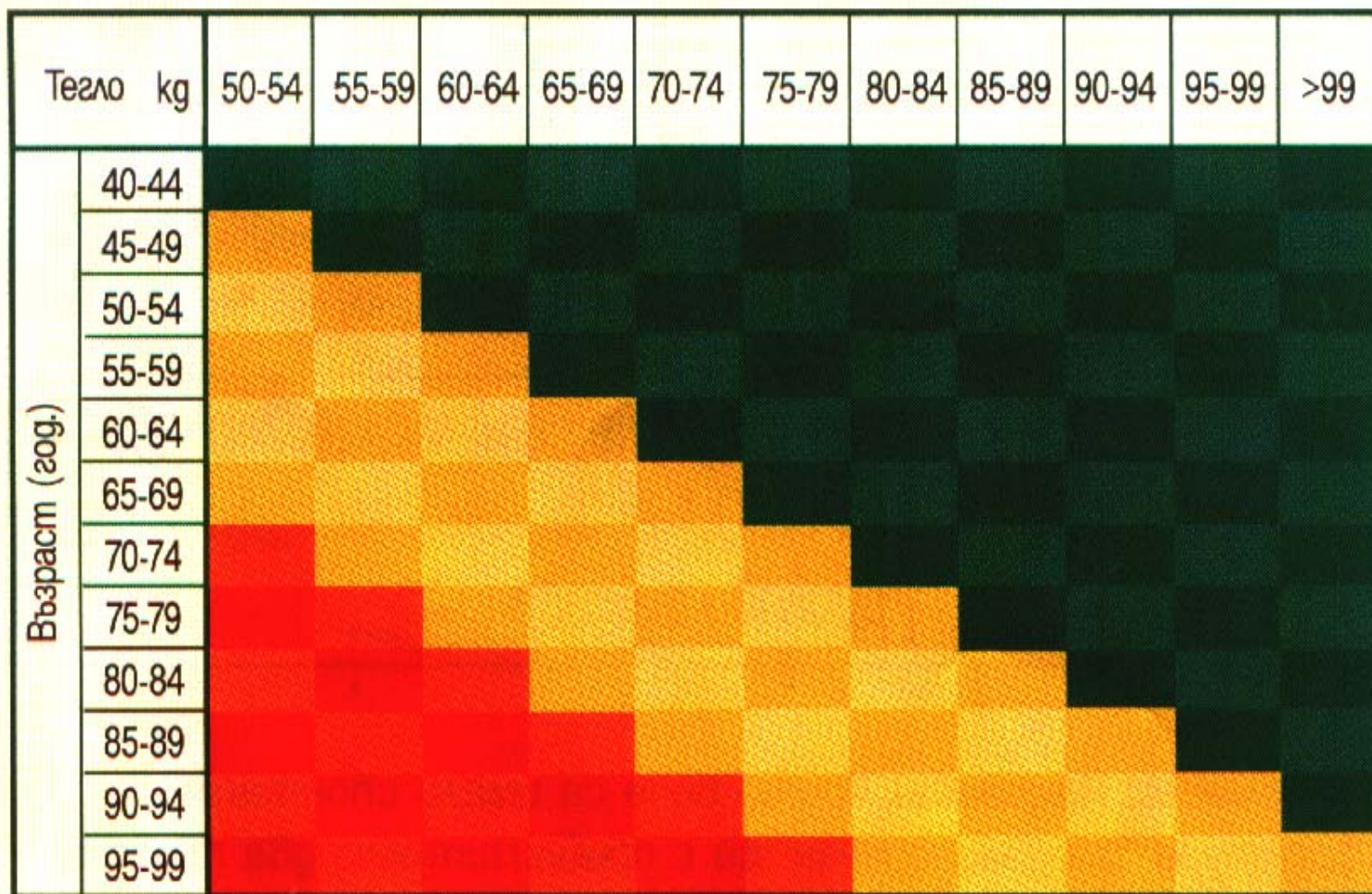

Фрактури

Преценка възраст и тегло

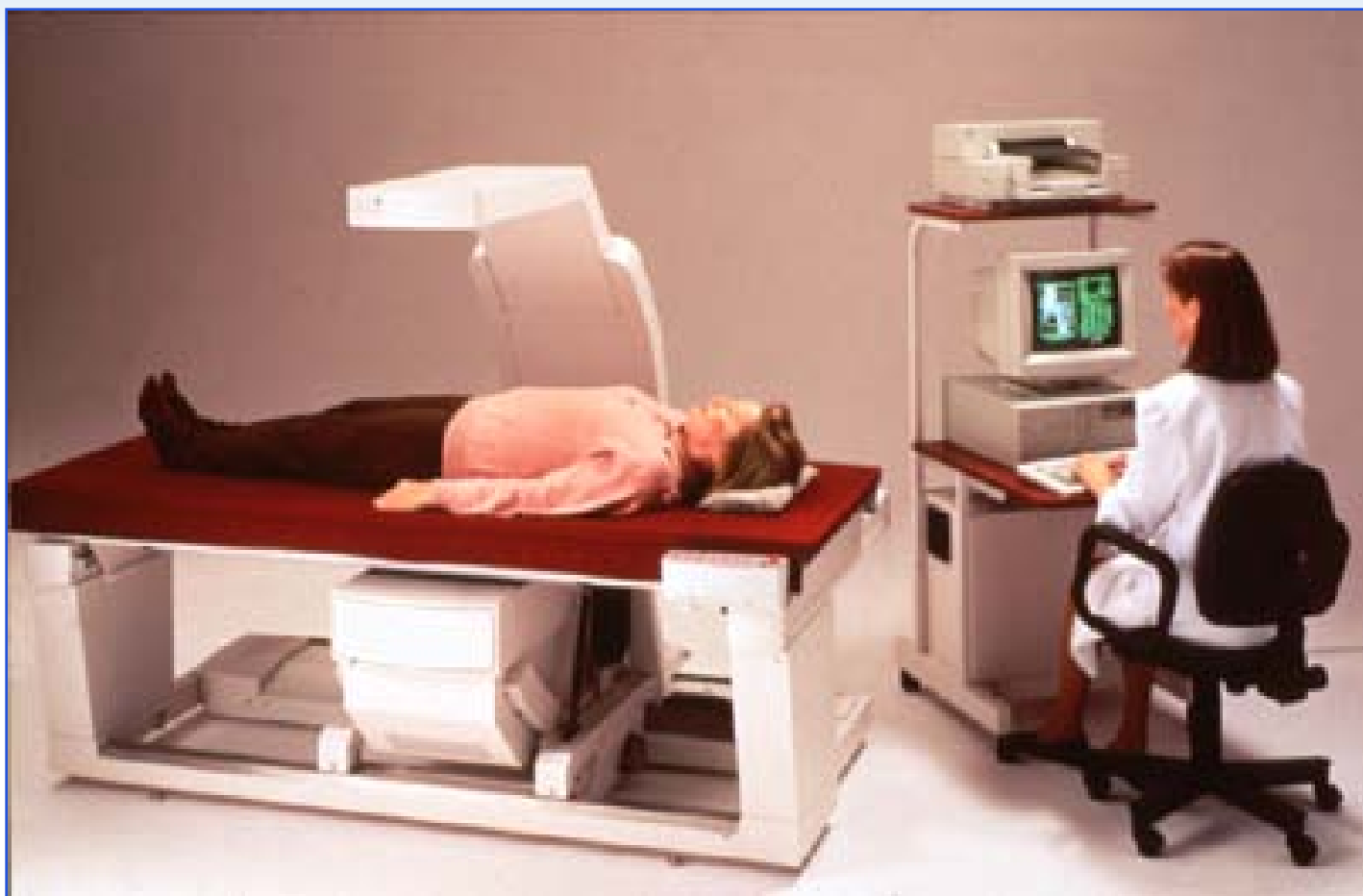

Налични рискови фактори

- ✓ Предшестваща фрактура при минимална травма (бедро, прешлен, радиус)
- ✓ Фрактура на бедро при родител
- ✓ Ранна менопауза (<43 год.), особено хирургическа
- ✓ Рентгенови данни за ниска КМП
- ✓ Болести или медикаменти (втор. ОП)

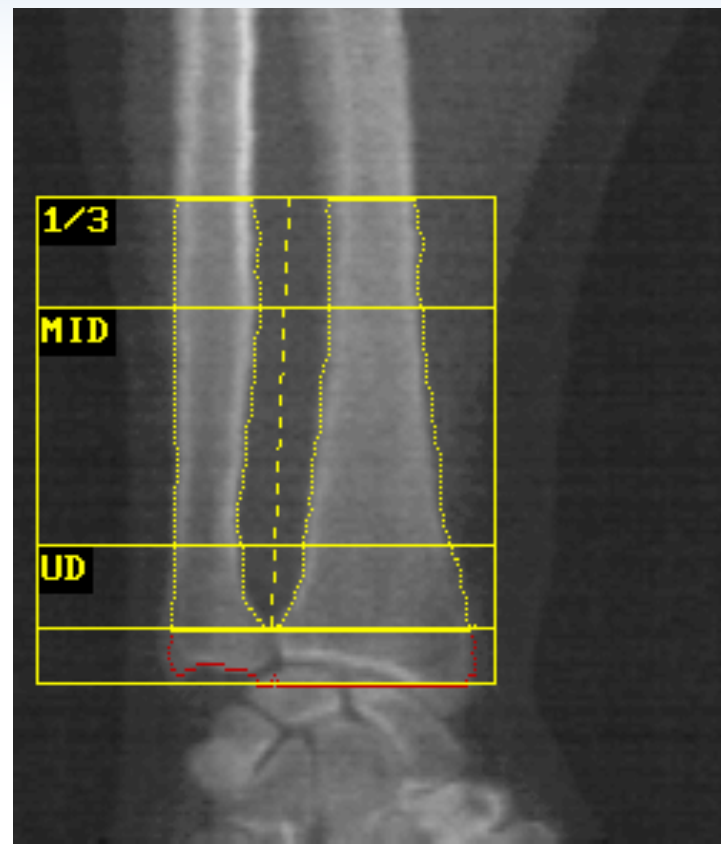

DXA централна

DXA периферна

Стъпка 5 при липса на

DXA

Количествен ултразвук

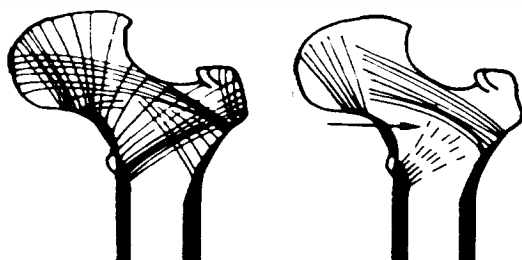

T-скор

T SCORE	КОСТНА ПЛЪТНОСТ	ВЕРОЯТНОСТ ОТ СЧУПВАНЕ НА КОСТ	НУЖДА ОТ ЛЕЧЕНИЕ
>-1.0	Нормална или по-плътна	Няма, освен при значителен натиск	Няма
-1 до -2.5	Понижена КМП, остеопения	По-вероятно	Евентуално, превенция
≤ -2.5	Остеопороза	Много по-вероятно	Препоръчително

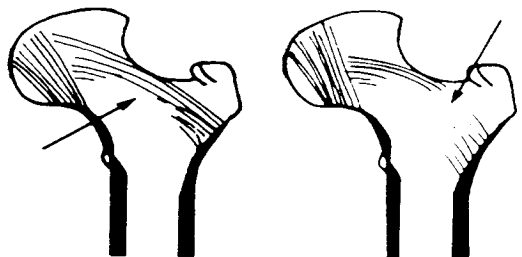

Конвенционална рентгенова диагностика

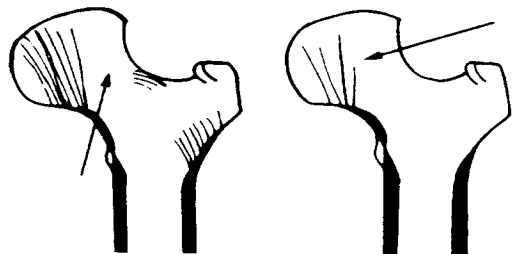
6

5

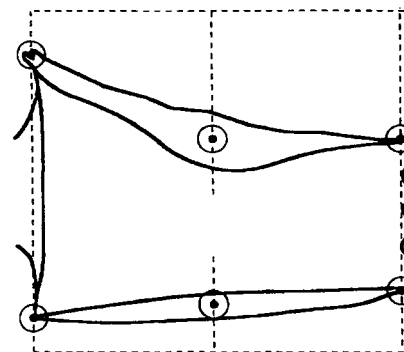
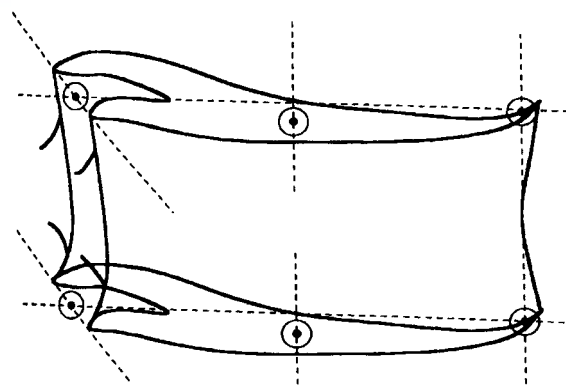
4

3

2

1

Фрактури на прешлени

Нормал
(Grade 0)

Клиновидан деформитет

Биконкавен деформитет

Компресионен деформитет

Лек деформитет
(Grade 1)

Умерен деформитет
(Grade 2)

Тежък деформитет
(Grade 3)

Маркери на костен обмен

- ✓ На разграждане: DPD- в урина, Beta-crosslaps (серум)
- ✓ На изграждане: Остеокалцин в серум
- ✓ Клинично тълкуване
- ✓ изходно ▲ = повишен фрактурен риск
- ✓ След 3-6 месеца лечение – 30 % ▼ = + отговор

ДД на гръбната болка

- Дискова дегенеративна болест
- Спондилоартроза - стави
- Лигаменти, сухожилия
- Остеофитоза
- Радикулит

Диференциална диагноза на фрактурите

- Патологични фрактури
- –търсене на основен процес;
- -евентуално костна сцинтиграфия;
- -специални рентгенови изследвания

Диференциална диагноза на ниската КМП

- ❖ Генетично ниска костна маса
- ❖ Остеомалация (недостиг на витамин D и калций в организма)
- ❖ Вторична остеопороза – други причини

Оценка на фрактурния риск

- **Рискови фактори**
- **Костна минерална плътност или кол. ултразвук**
- **Маркери на костен обмен**
- **Извънскелетни фактори - **падания!!****

Предотвратяване на паданията

- ✓ Препятствия по пода (жици, килими)
- ✓ Къпене във вани !!!
- ✓ Лекарства (сънотворни, антихипертензива)

Профилактика

- ❖ Начин на живот
- ❖ Хранене
- ❖ Двигателна активност
- ❖ Излагане на слънце

- ❖ Нужди: 1000-1500 мг елементарен калций дневно
- 1 кофичка кисело мляко
- 500 мл прясно мляко
- 100 г сирене или кашкавал
- = 450 мг елементарен калций

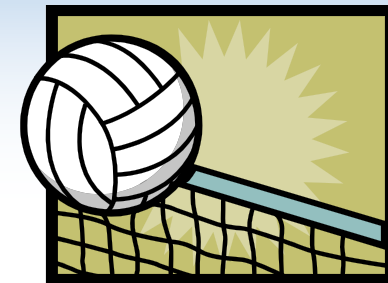
Витамин D

- ▶ 2 пъти седмично морска риба
- ❖
- ▶ Всеки слънчев ден – 15-30 мин. печене на лицето и ръцете

Физическа активност

- ❖ Ходене – 40-60 мин. дневно
- ❖ Тичане – 20-30 мин. дневно
- ❖ Тенис
- ❖ Медиц. Топка
- ❖ Упражнения с уреди
- ❖ Кинезитерапия
- ❖ Да се пази гръбначният стълб!

Медикаментозни средства

Калциеви таблетки

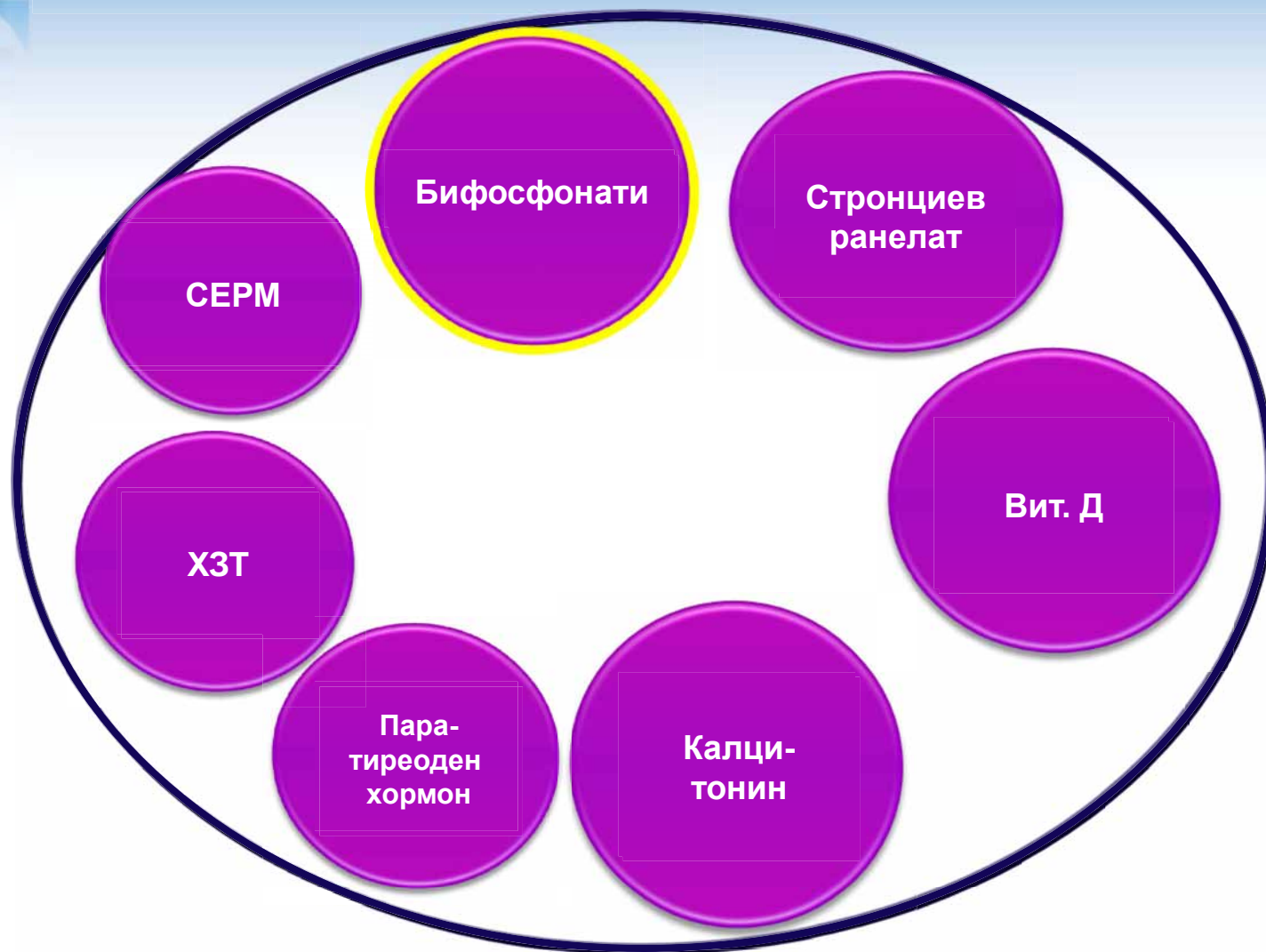
- ❖ Предпочитани форми – разтворими или дъвчащи
- ❖ 2 таблетки дневно по време на храна
  - сутрин и обяд (стронций!)
  - обяд и вечер (бифосфонати!)

• Капки vitamin D

- **5 капки:**
  - ► 1 път седмично до 70 години
  - ► 2 пъти седмично > 70 години

Налични средства за лечение

Хормонално-заместително лечение

- ❖ Влияе и на менопаузалния синдром
- ❖ ↓ риска от рак на колона, но ↑ рака на гърдата и ендометриума, флеботромбози, ИБС (?)
- ▶ Само при тежки климактерични симптоми + понижена КМП → за най-кратко време (2-3 год.) в най-ниска доза (евент. пластири) при липса на противопоказания!!!

Селективни модулатори на естрогеновия рецептор (SERM)

- ❖ Raloxifen (Evista) – 60 mg сутрин
- ❖ Тесни показания - прешленни фрактури
- ❖ Внимание: топли вълни, флеботромбози

Бифосфонати: Alendronate (Lindron, Fosamax), Risedronate (Actonel), Ibandronate (Bonviva)

- ❖ Влияят на прешленни тела и невертебрални фрактури
- ❖ Внимание: стомашно-чревно дразнене (ГЕРБ!), костни болки (витамин D!), остеонекрози (рядко)
- ❖ “Златен стандарт”

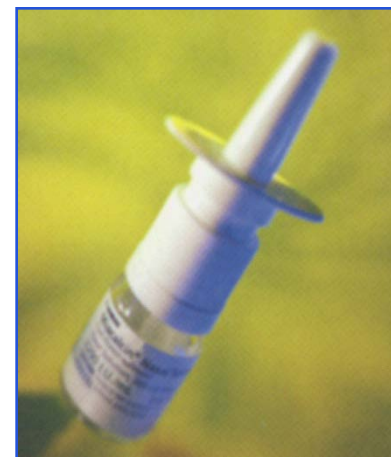
Калцитонини (Miacalcis, Tonocalcin, Calcitonin)

Препоръчвана дозировка
– 200 Е шпрей в носа
ежедневно без почивки

*Обезболяващо действие

*Пресни прешленни
фрактури

Днес: резервно средство

Стронциев ранелат (Osseor)

- ❖ Двоен мех-м на действие
- ❖ Влияе върху прешлени и фемур
- ❖ Подходящ и за възрастни хора

- ❖ Внимание: чревно дразнене, костни болки, тромбози (?)

Рекомбинантен човешки паратхормон

- ❖ 2 препарата (1-34
- ❖ =Teriparatide; 1-84 rhPTH)
- ❖ За T-скор < -3.5 и прешленни фрактури
- ❖ Странични действия – хиперкалциурия и хиперкалциемия

Антифрактурна ефективност

	Прешленни фрактури	Невертебрални фр-ри	Бедрени фрактури
Evista 60 mg ежедневно	+	-	-
Fosamax 70 mg 1 x седмично	+	+	+
Actonel 35 mg 1 x седмично	+	+	+
Bonviva 150 mg 1 x месечно	+	+*	-
Osseor 2 g ежедневно	+	+	+*
Miacalcic 200 E ежедневно	+	-	-

* - само при специфични групи жени

Месечна цена на лечението*

- ❖ *Evista* – безплатна програма на НЗОК “Жени с прешленни фрактури”, иначе > 100 лв.
- ❖ *Fosamax 70* – 65 лв. по “каса” и около 82 – без намаление
- ❖ *Lindron 10 mg* ≈ 20 лв. месечно
- ❖ *Actonel 35* – програма на Sanofi-Aventis: 3 платени, 3 безплатни ≈ 40 лв.
- ❖ *Bonviva 150* - програма на Roche: 6 платени, 1 безплатна + калций за 6 месеца ≈ 60 лв.
- ❖ *Osseor 2 g* - програма на Servier: 6 платени, 1 безплатна ≈ 80 лв.
- ❖ *Miacalcic spray 200* ≈ 90 лв.
- ❖ ХЗЛ – 20-40 лв.

* Цените са приблизителни и не претендират

Новостите

- ❖ *Fosavance* (MSD) – комбинирана таблетка Fosamax 70 + vitamin D
- ❖ Венозни бифосфонати:
  - *Bonviva* 5 mg – на 3 месеца
  - *Acclasta* (Novartis) – 1 mg годишно
  - ▶ алтернатива при някои пациентки
  - ▶ за приложение в болнична обстановка
  - ▶ липсва достатъчно клиничен опит

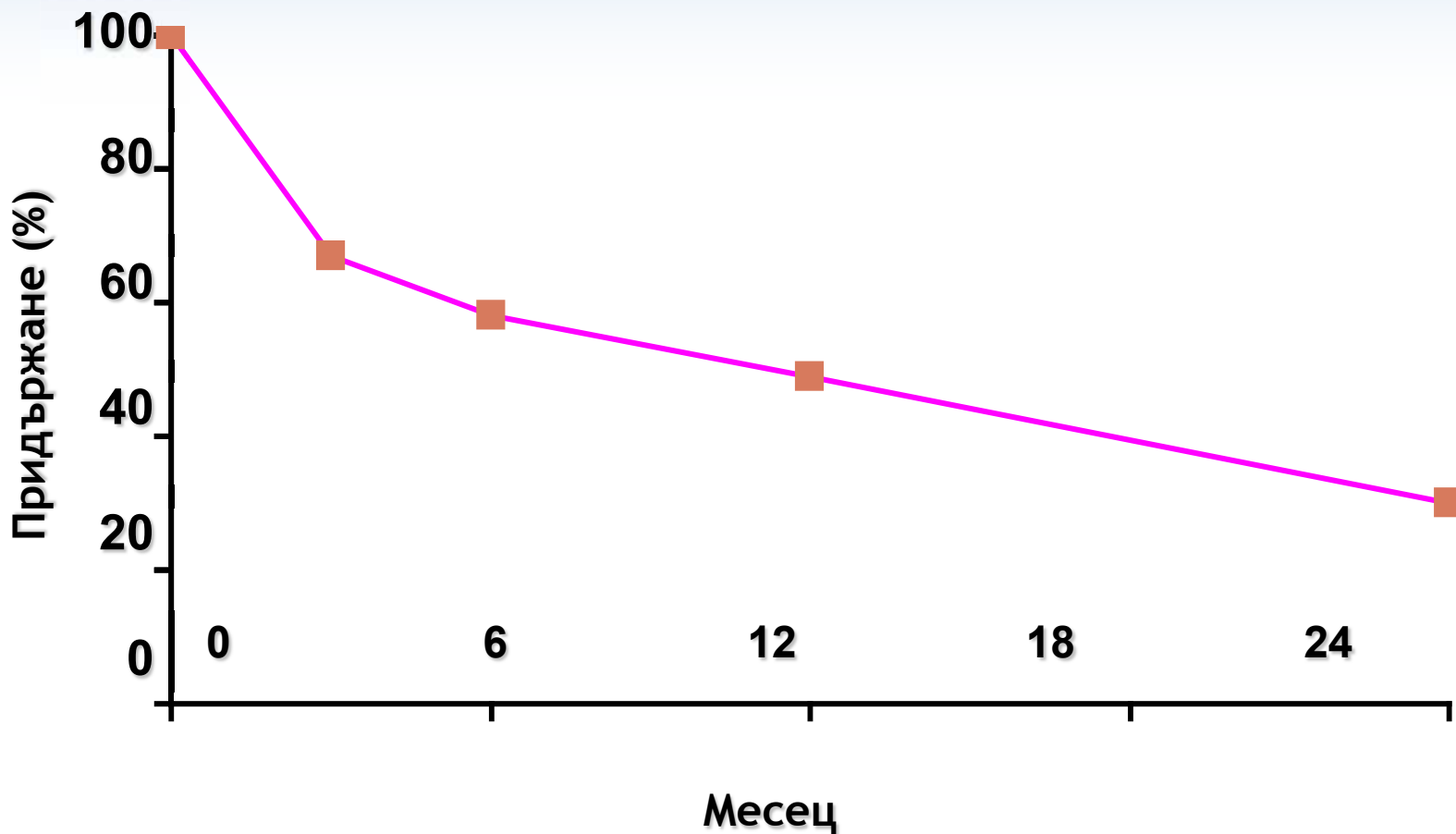

Принципи на лечението

- ❖ Продължително и упорито – години наред
- ❖ Да не се сменят често препаратите
- ❖ Да се проследява от специалист
- ❖ За поддържане на комплайънса –
остеодензитометрии; костни маркери

Придържането към антиостеопорозното лечение намалява с времето

Възможни причини за недостатъчното придържане

Липса на
позитивна
подкрепа?

Слаба
информираност
на пациента?

Други
хронични
заболявания?

Недостатъчно
придържане

Сложни
инструкции за
дозировка?

Притеснение
за нежеланите
ефекти?

Промяна в
дневната
рутина?

Алгоритъм за поведение

- ❑ Рисквите фактори за остеопороза се уточняват от ОПЛ
- ❑ При показания ОПЛ изпраща пациента на DXA, количествен ултразвук или рентгеново изследване
- ❑ При наличие на остеопороза - специализирана консултация с ендокринолог, ревматолог, евент. травматолог или гинеколог (1 x год.)
- ❑ ОПЛ изписва предписаното лечение и наблюдава ефекта му
- ❑ Евентуална консултация при нежелани ефекти, нови фрактури

Благодаря!

